

Λόγος και εικόνα Το οπτικο-ακουστικό αφήγημα

Επιμέλεια:

Γρηγόρης Πασχαλίδης & Χρήστος Δανιήλ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΠΑΙΔΩΝ 2002-2004

ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ ΜΕΤΡΟ 1.1 ΕΝΕΡΓΕΙΑ 1.1.1

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ/ΕΛΚΕ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΡΓΟΥ: ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΑΝΝΑ ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ

Η ΠΡΑΞΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ) ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ ΚΑΤΑ 75% ΚΑΙ 25% ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ, ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΑΘΗΝΑ 2004

**ΕΙΚΟΝΑ και ΛΟΓΟΣ:
ΤΟ ΟΠΤΙΚΟ-ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΑΦΗΓΗΜΑ**

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΠΑΙΔΩΝ 2002-2004
ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ ΜΕΤΡΟ 1.1 ΕΝΕΡΓΕΙΑ 1.1.1
ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ/ΕΛΚΕ
ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΡΓΟΥ: ΑΝΝΑ ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ: ΘΑΛΕΙΑ ΔΡΑΓΩΝΑ

Η ΠΡΑΞΗ ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΕΙΤΑΙ ΑΠΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ (ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ)
ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟΥΣ ΠΟΡΟΥΣ ΚΑΤΑ 75% ΚΑΙ 25% ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ, ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΥΝΟΛΙΚΟ
ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Δημιουργία συμπληρωματικού εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της λογοτεχνίας Α΄ και Β΄ Γυμνασίου

Επιστημονικές υπεύθυνες δράσης: ΒΕΝΕΤΙΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ
ΕΛΕΝΗ ΧΟΝΤΟΛΙΔΟΥ

Συγγραφική ομάδα: Δημήτρης Αδαμίδης, Χρήστος Δανιήλ, Μαρία Ζωγραφάκη,
Μαρία Κελεπούρη, Γρηγόρης Πασχαλίδης, Αντιγόνη Τσαρμποπούλου

Παραγωγή: ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΑ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ «MULTIMEDIA Α.Ε.», «ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Α.Ε.»
& «ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ IRIS Α.Ε.Β.Ε.»

ISBN 960-8313-97-X

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΠΑΙΔΩΝ 2002-2004

ΕΙΚΟΝΑ και ΛΟΓΟΣ: ΤΟ ΟΠΤΙΚΟ-ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΑΦΗΓΗΜΑ

Επιμέλεια:

Γρηγόρης Πασχαλίδης & Χρήστος Δανιήλ

Πηγαίνετε συχνά στον κινηματογράφο; Υπάρχει κινηματογράφος στον τόπο που ζείτε; Τι εντύπωση προκαλεί ο κινηματογράφος σε κάποιον που τον βλέπει για πρώτη φορά; Εσείς θυμάστε την πρώτη φορά που πήγατε κινηματογράφο; Γιατί μας επηρεάζουν και μας γοητεύουν τόσο πολύ οι κινηματογραφικές εικόνες; Στις κινηματογραφικές ταινίες, ήρωες κάθε είδους ζουν ιστορίες που άλλοτε μοιάζουν λίγο και άλλοτε καθόλου με τη ζωή μας. Κάθε φορά, ωστόσο, μας κάνουν και ονειρευόμαστε, πυροδοτώντας τη φαντασία μας με τρόπους απρόβλεπτους και συχνά συγκλονιστικούς. Καμιά φορά, μάλιστα, όταν τα φώτα ανάψουν και βγούμε έξω από την κινηματογραφική αίθουσα, ξαναβλέπουμε με ένα διαφορετικό, καινούργιο τρόπο τον κόσμο γύρω μας. Οι εικόνες μπορεί να έσβησαν, αλλά δεν πέθαναν. Θα ζήσουν μια νέα ζωή, αυτή που θα τους δώσουμε εμείς, στις δικές μας ιστορίες, τις τόσο απρόβλεπτες και συχνά συγκλονιστικές.

Από φυλλάδιο του προγράμματος του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης

Ο «Ψύλλος», μια χειρόγραφη εφημεριδούλα

Δημήτρης Σπύρου

1.

Ο ΨΥΛΛΟΣ! Ο ΨΥΛΛΟΣ! ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ Ο ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ ΨΥΛΛΟΣ. ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΤΗΝ εφημερίδα που γράφει ό,τι βλέπετε στον ύπνο σας και στον ξύπνο σας!...»

Οι φωνές του μικρού δημοσιογράφου, του Ηλία Συλαϊδής, έσπασαν τη μονοτονία του ορεινού κι απομονωμένου χωριού της Πελοποννήσου.

Ο Ηλίας εκείνη τη χρονιά τελείωνε το δημοτικό, είχε αρχίσει όμως να εκδίδει τον *Ψύλλο* από τότε που πήγαινε στην τετάρτη τάξη.

Βέβαια, σ' αυτό το ορεινό χωριουδάκι δεν υπήρχαν τυπογραφεία και πιεστήρια. Ο *Ψύλλος* ήταν μια χειρόγραφη εφημεριδούλα.

Ο Ηλίας ήταν ταυτισμένος με την εφημερίδα του και κανείς στο χωριό δεν τον φώναζε πια με τ' όνομά του, αλλά όλοι τον αποκαλούσαν «Ψύλλο». Αυτό, όχι μόνο δεν τον πείραζε, αλλά τον γοήτευε κιόλας.

Εκείνο που τον ενοχλούσε ήταν ότι πολλοί τον ειρωνεύονταν. Δεν μπορούσαν να κατανοήσουν πως η σύνταξη και η έκδοση της εφημερίδας ήταν μια δημιουργική ενασχόληση κι όχι ένα ανόητο χασομέρι.

«Ο *Ψύλλος*! ο *Ψύλλος*!» ξαναφώναξε ο Ηλίας περνώντας έξω απ' το καφενείο του Κοντοβουνίσσιου.

«Δημοσιογράφε! Τι λέει το κουβέρνο, θα priμοδοτήσει φέτος το γιδόμαλλο;» τον ειρωνεύτηκε ο Μπαλαφούτης, ένας κοντός κι αδύνατος χωρικός.

«Να λες και σ' εμάς τα χαμπέρια, να μαθαίνουμε!» κάγχασε ο αγροφύλακας, που η μύτη του ήταν μονίμως κατακόκκινη απ' το μεθύσι.

Είχαν παρατήσει το ποτό και την πρέφα και βγήκαν απ' το καφενείο για να περιπαίξουν τον Ηλία. Ειδικά αυτοί οι δυο δεν άφηναν ευκαιρία να πάει χαμένη. Μεγάλοι άνθρωποι και δεν καταλάβαιναν πόσο πλήγωναν το παιδί με τις διαρκείς κοροϊδίες τους.

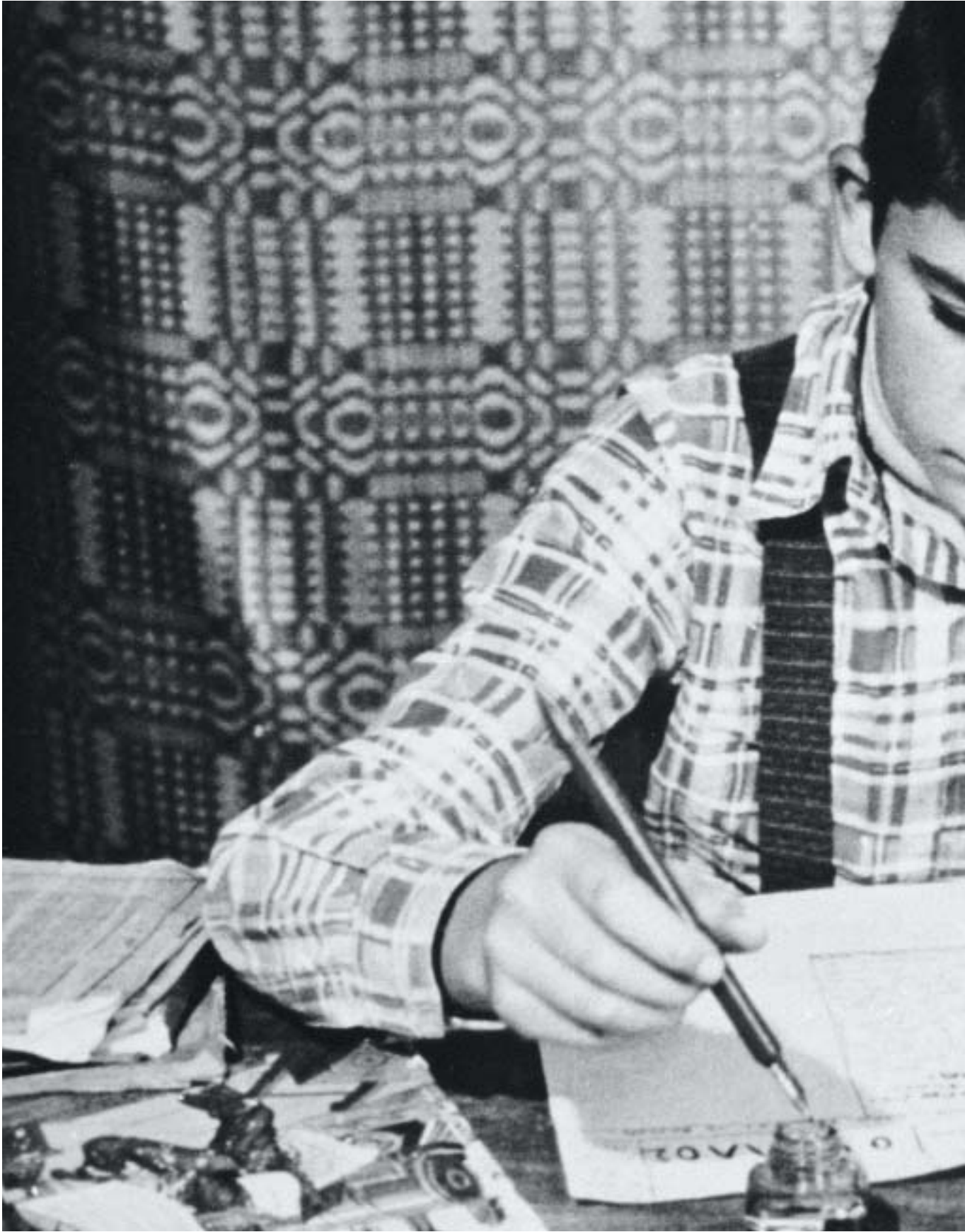
Ο Ηλίας θέλησε να τους πει: «Ο *Ψύλλος* είναι ένα όνειρο, τα ταξίδια που θέλω να κάνω. Είναι τα φτερά που με βοηθούν να πετάξω μακριά, να σπάσω τα σύνορα του μικρού χωριού μας...»

Πολλά είχε να τους πει. Σκέφτηκε όμως πως δε θα έδιναν σημασία στα λόγια του ή, ακόμη χειρότερα, θα έβρισκαν αφορμή για νέα πειράγματα. Γι' αυτό προτίμησε να καταπιεί την πίκρα του, φωνάζοντας με πείσμα:

«Ο *Ψύλλος*! ο *Ψύλλος*! Η εφημερίδα που τοιμπάει και ξυπνάει τους κοιμισμένους!...»

«Ούτε *ψύλλος* στον κόρφο μας!» είπε γελώντας ο αγροφύλακας και ξαναμπήκαν στο καφενείο, για να συνεχίσουν την πρέφα και το ποτό.

Από την ταινία *Ο ψύλλος*, του Δημήτρη Σπύρου, 1990

Ο Ηλίας πήγε στο σπίτι του. Ήταν ένα όμορφο πέτρινο σπίτι, φτιαγμένο απ' τους περιφημούς Λαγκαδινούς μαστόρους. Ήταν χτισμένο στο ψηλότερο σημείο του χωριού, δίπλα απ' τη μάντρα της εκκλησίας.

Μπαίνοντας κανείς μέσα, το πρώτο που έβλεπε ήταν κρεμασμένα κυδώνια, ρόδια και αρμαθιές ξερά σύκα περασμένα σε βούρλα – «μπουρλιές τσαπέλες», όπως λέγονται εκεί.

Ο Ηλίας πήγε κατευθείαν στο μικρό δωμάτιό του. Οι τοίχοι ήταν καλυμμένοι από κάρτες κάθε είδους: γεωφυσικούς, πολιτικούς, περιηγητικούς, ακόμη και ναυτικούς.

Πάνω στο γραφείο του ένα «σώμα» – αρχείο της εφημερίδας. Απ' το πρώτο φύλλο, που είχε κυκλοφορήσει το Μάρτιο του 1960, ως το τελευταίο, το δέκατο έκτο. Υπήρχαν επίσης χάρκες, διαβήτες, μοιρογνωμόνια, ψαλίδια, μολύβια, στιλό, κοντυλοφόροι, χαρτιά, τετράδια και βιβλία. Στη γωνιά μια μικρή υδρόγειος σφαίρα.

Στον τοίχο είχε κολλήσει δυο πορτρέτα του μεγάλου εφευρέτη Θωμά Έντισον, που τα 'χε βρει σε εξώφυλλα τετραδίων. Ήταν η προσωπικότητα που θαύμαζε ο Ηλίας απεριόριστα. Είχε εντυπωσιαστεί με τον άνθρωπο που κατόρθωσε να κάνει τόσες ανακαλύψεις, οι οποίες άλλαξαν την όψη του κόσμου, παρ' ότι οι γονείς του ήταν τόσο φτωχοί, ώστε δεν μπορούσαν να τον στείλουν ούτε στο δημοτικό σχολείο.

Υπήρχε όμως και μια άλλη πλευρά του Έντισον, που τον έκανε ακόμη πιο αγαπητό στον Ηλία: Σε ηλικία δώδεκα ετών, ήταν εφημεριδοπώλης στα τρένα. Τότε, μέσα σε μια σκευοφόρο, ίδρυσε δική του εφημερίδα, τον *Εβδομαδιαίο Κήρυκα*, που την έγραφε, τη στοιχειοθετούσε, την τύπωνε και την πουλούσε ο ίδιος.

Επηρεασμένος ίσως απ' αυτό, ο Ηλίας αποφάσισε να εκδώσει τον *Ψύλλο*. Και τώρα ετοίμαζε το δέκατο έβδομο φύλλο. Βρισκόταν ακόμη στην πρώτη σελίδα.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
Ο ΨΥΛΛΟΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ: ΟΤΑΝ ΓΕΜΙΖΕΙ ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ
ΕΚΔΟΤΗΣ - ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:
ΣΥΝΤΑΚΤΗΣ: ΗΛΙΑΣ ΣΥΛΑΪΔΗΣ

Το κεντρικό θέμα αυτού του φύλλου είχε τίτλο:

ΑΛΕΤΡΙ ΓΕΩΡΓΟΥ ΞΕΘΑΒΕΙ
ΑΡΧΑΙΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΑ

Ο Ηλίας ίσωσε το καρμπόν ανάμεσα στις σελίδες. Ήταν αναγκασμένος ν' αντιγράψει πολλές φορές την καθεμιά, αφού με τη βοήθεια του καρμπόν έβγαζε μόνο πέντ' έξι αντίγραφα, ενώ η κυκλοφορία ξεπερνούσε τα εξήντα φύλλα – υψηλό «τιράζ» για χειρόγραφη εφημερίδα. Απαιτούνταν πολύς χρόνος και ήταν αρκετή κουραστική η διαδικασία της έκδοσης του τετρασέλιδου *Ψύλλου*, αλλά ο Ηλίας ξετρελαινόταν μ' αυτή τη δουλειά.

Τον ευχαριστούσε να συγκεντρώνει διάφορα θέματα – την «ύλη», που λένε οι επαγγελματίες δημοσιογράφοι – και να κάνει προσεκτικά το προσχεδιασμένο του κάθε φύλλου, αυτό που στην τυπογραφική ορολογία ονομάζεται «κασέ».

Έβρισκε μικρούς και χαρακτηριστικούς τίτλους για το κάθε θέμα. Ως και βινιέτες έφτιαχνε, για να γίνεται πιο ελκυστική η κάθε σελίδα...

ΤΟ ΧΕΙΜΩΝΑ, ΕΔΩ
ΝΥΧΤΩΝΕΙ ΝΩΡΙΣ

Ήταν ένα μονόστηλο στο αριστερό μέρος της σελίδας. Ο Ηλίας πήρε ένα χάρακα και το έκλεισε σε πλαίσιο.

Κατόπιν έψαξε τις σημειώσεις του, για να βρει ποια άλλα θέματα θα επιλέξει. Εκτός απ' την τρέχουσα ύλη, είχε έτοιμα και αρκετά θέματα που δε χάνουν την επικαιρότητά τους και τα δημοσίευε όταν είχε χώρο – «θέματα ψυγείου» τα λένε αυτά στη δημοσιογραφική γλώσσα.

Ο Ψύλλος αρνείται να γίνει ελέφαντας!

Στο σπίτι του προέδρου συνεδρίαζαν οι τοπικοί παράγοντες, προκειμένου να καταλήξουν στους χειρισμούς που έπρεπε να κάνουν, ώστε ν' αξιοποιήσουν την παρουσία της δημοσιογράφου.

Ο πρόεδρος είπε με έμφαση:

«Το χωριό θα πάρει μεγάλη δημοσιότητα, θ' ακουστεί σ' όλη την Ελλάδα. Δεν πρέπει να χάσουμε την ευκαιρία».

«Ο Τύπος είναι η τέταρτη εξουσία» τόνισε ο δάσκαλος.

«Ποιος θα το φανταζόταν πως ένας Ψύλλος θα 'ταν η σωτηρία μας...» σχολίασε ο παπα-Σαράντος.

«Για Ψύλλου πύδημα, που λέμε... Χα χα χα!» γέλασε ο αγροφύλακας.

«Ας σοβαρευτούμε!» τον έκοψε ο πρόεδρος και συνέχισε: «Η δημοσιογράφος αύριο το πρωί φεύγει. Γράφει σ' εφημερίδα με μεγάλη κυκλοφορία. Απ' αυτήν εξαρτώνται τα πάντα. Ο τουρισμός είναι η μόνη μας ελπίδα...»

Ο δάσκαλος ξαναπήρε το λόγο:

«Ο τουρίστας έρχεται απ' την άκρη του κόσμου για να δει την Αρχαία Ολυμπία και τον Επικούρειο Απόλλωνα. Δίπλα είναι το χωριό μας, δυο βήματα... Έτσι δεν είναι, πρόεδρε;»

«Βέβαια! Έτσι και το χωριό πάρει δημοσιότητα, σωθήκαμε. Θα δεις το δολάριο, το μάρκο και το φράγκο δε θα ξέρουμε πού να τα βάλουμε!»

«Σωστή δημοσιότητα όμως!»

«Ακριβώς! Να μη γράψει η δεσποινίς για εξαφανίσεις και τέτοια...»

«Ούτε για καβούρια...» πρόσθεσε ο δάσκαλος αυτό που τον πονούσε...

«Όταν θα συναντηθούμε στο καφενείο, θα της πω: "Εγκρίναμε ένα κονδύλι από το κοινοτικό ταμείο για την οικονομική ενίσχυση του Ψύλλου"».

«Μπράβο, πρόεδρε! Κι εγώ θα συμπληρώσω: "Η σχολική εφορεία διαθέτει όλα της τα χρήματα για να γιγαντωθεί ο Ψύλλος"».

«Και ο δίσκος της ερχομένης Κυριακής υπέρ του Ψύλλου» είπε ο παπάς...

Η Απριλιάνα άκουσε τις υποσχέσεις των παραγόντων του χωριού το βράδυ, στο καφενείο.

«Εγώ σημείωσα όσα μου είπατε και θα το δημοσιεύσω» τους διαβεβαίωσε και, στρεφόμενη στον Ηλία, τον ρώτησε: «Ο συνάδελφος τι λέει;»

Ο Ηλίας σήκωσε αδιάφορα τους ώμους.

«Δε δείχνεις ευχαριστημένος. Γιατί; Όλοι οι τοπικοί παράγοντες υποσχέθηκαν να ενισχύσουν οικονομικά την εφημερίδα σου. Αυτό δεν επιζητούσες τόσο καιρό;»

Ο Ηλίας δίσταζε ν' απαντήσει.

«Αυτό δε ζητούσες;» τον ξαναρώτησε η Απριλιάνα.

«Δεν ξέρω... Μου φαίνεται ότι ο Ψύλλος μου γίνεται ελέφαντας!»

Η Απριλιάνα σημείωσε αμέσως στο μπλοκάκι της τα λόγια του Ηλία.

Απ' το μυαλό του παιδιού πέρασαν γρήγορα όλα όσα είχε υποστεί απ' τη μέρα που κυκλοφόρησε την εφημερίδα. Και τώρα είχε μπροστά του όλους αυτούς, των οποίων η συμπεριφορά ήταν απαράδεκτη όλο αυτό το διάστημα. Τον ενοχλούσε αυτό το ξαφνικό ενδιαφέρον, το οποίο θεώρησε υποκριτικό.

Τους κοίταξε βαθιά στα μάτια, σπκώθηκε όρθιος και είπε τονίζοντας μία μία τις λέξεις:

«Εγώ όμως την εφημερίδα μου τη θέλω ψύλλο, όχι ελέφαντα!»

Ο πρόεδρος προσπάθησε ν' αλλάξει το άσχημο κλίμα που διαμορφωνόταν:

«Εμείς, Ηλία, για το καλό το δικό σου κι όλου του χωριού ενδιαφερόμαστε. Ηλία...»

«Όχι "Ηλία"! "Ψύλλο" θα με λέτε. "Ψύλλο"! Όπως με λέγατε. Ψύλλος είμαι κι εγώ και η εφημερίδα μου! Εσείς χρειάζεστε έναν ελέφαντα. Φτιάχτε τον μόνοι σας...»

Λίγοι μπόρεσαν να καταλάβουν την αντίδραση του Ηλία. Η Απριλιάνα κατενθουσιάστηκε, διαπιστώνοντας ότι αυτό το παιδί ήταν αποφασισμένο να συνεχίσει ασυμβίβαστο το δύσκολο αλλά μαγευτικό δρόμο του.

Ο Σαρλό και το αθάνατο νερό

Ντίνος Δημόπουλος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Η «ΣΕΒΡΟΛΕΤ» ΤΟΥ ΝΤΟΥΛΑ-ΚΑΡΑΝΑΣΟΥ ΕΤΡΕΧΕ ΣΤΟ ΧΩΜΑΤΟΔΡΟΜΟ ΚΙ ΑΦΗ-νε πίσω της σύννεφο τη σκόνη. Πέρασε το πέτρινο γεφυράκι του Βουβού και πήγαινε τώρα δίπλα στο μεγάλο ιβάρι της Λογαρούς. Ο τόπος ήταν ίσιος κι απέραντος, φυτεμένος με βούρλα κι αρμυρίκια και καλύβες από ψαθί και καλάμι. Γλάροι πετούσαν αραιά και πού, τεμπέληδες, και πέντ' έξι καθυστερημένες κουρούνες, φοβισμένες από το θόρυβο της «Σεβρολέτ», χώθηκαν σ' ένα μοναχικό κυπαρίσσι να κουρνιαίσουν.

Χίλια μέτρα πιο κει άρχιζαν οι μπαξέδες με τις λεμονιές και τις πορτοκαλιές. Ο Ντούλα-Καρανάσος σιγοτραγουδούσε με μεράκι το ίδιο τραγούδι που τραγουδούσε πάντα όταν κρατούσε τιμόνι:

*Στη σκάλα που ανεβαίνεις
ν' ανέβαινα κι εγώ
σε κάθε σκαλοπάτι
να σε γλυκοφιλώ.*

Και βάραγε και την καραμούζα του με σκέρτσο κάθε που έβλεπε από μακριά κάνα κοπάδι με πρόβατα να διασχίζει το δρόμο και τρώμαζε τότε ο τσοπάνος και έτρεχε να προγκήξει τα ζωντανά μην του τα πατήσει τούτο το σύνεργο του διαόλου που έτρεχε σαν δαιμονισμένο και γελούσε ο κύριος τελώνης που καθόταν δίπλα του, παρασοφέρ, και γελούσαν και τα δυο παιδιά στο πίσω κάθισμα.

Ο Πέτρος δεν κοιμήθηκε καθόλου τη νύχτα από την αγωνία του. Το 'πε αποβραδís στη μάνα του πως αύριο, Δευτέρα, είναι καλεσμένος του κυρίου τελώνη να πάνε στην Άρτα, στον κινηματογράφο, να δούνε τον Μπουκ-Τζόνες κι η μάνα του όλο το πρωί τον ετοιμάζε. Του σιδέρωσε τα ναυτικά του, του γυάλισε τα παπούτσια, του μαντάρισε τις ριγέ του τις κάλτσες και να τονε τώρα θρονιασμένος, καμαρωτός, στο πίσω κάθισμα της «Σεβρολέτ» δίπλα στην Ανθούλα και στη μητέρα της κι η καρδιά του να χτυπάει από ανυπομονησία και να ξεροκαταπίνει και να μπερδεύει τα λόγια του, τόση ήταν η λαχτάρα του που θα 'μπανε σε κινηματογράφο για πρώτη φορά στη ζωή του.

Η Ανθούλα είχε κουβαλήσει μαζί της και τα δυο της παιδιά, τον Νίνο και την Ντόλυ, θα 'κλαιγαν αν τ' άφηνε μονάχα τους στο σπίτι, κι ο Πέτρος από δίπλα την κρυφοκοίταζε και την καμάρωνε, γιατί ήταν ντυμένη σαν μεγάλη κυρία κι όμορφη, πολύ όμορφη σήμερα. Ήθελε να της το πει, μα ντρεπόταν την κυρία τελώνη, τη μητέρα της, που καθόταν ποζά-τη δίπλα στο παράθυρο και δεν έπαιρνε τα μάτια της από πάνω τους.

Από την ταινία *Τα Δελφινάκια του Αμβρακικού*, του Ντίνου Δημόπουλου, 1993

Από την ταινία *Τα Δελφινάκια του Αμβρακικού*, του Ντίνου Δημόπουλου, 1993

Η Ανθούλα φορούσε λουλουδάτο φουστάνι με βολανάκια και τιράντες που σταυρώνανε πίσω στην πλάτη, παπούτσια μαύρα, λουστρίνια, με λουράκι και κουμπί κι άσπρα καλτσάκια. Μα εκείνο που ήταν μεγαλείο ήταν το καπέλο της. Καπελίνα την έλεγε η κυρία τελώνη κι ήταν ψάθινο με κορδέλα σιελ και εφτά κατακόκκινα κεράσια στο πλάι. Άσε πια εκείνη η τσάντα της. Την είχε κρεμασμένη από το λαιμό της κι ήταν από χιλιάδες μικρές πολύχρωμες χάντρες καμωμένη, που σχημάτιζαν όμορφα σχέδια από κύκλους, τον ένα μέσα στον άλλο.

Ήθελε να τις μετρήσει τις χάντρες ο Πέτρος, μα, άμα κοίταζε από κοντά την τσάντα, ζαλιζόταν, γιατί ο Ντούλα-Καρανάσος έτρεχε πολύ κι η «Σεβρολέτ» σκαμπανέβαζε στις λακκούβες του χωματόδρομου. Ίδρωσε, μάλιστα, για μια στιγμή κι έβγαλε το ναυτικό του καπέλο κι έκανε αέρα κι αυτός, όπως κι η κυρία τελώνη δίπλα με τη βεντάλια της. Το καπέλο του έγραφε στη μαύρη κορδέλα: «ΝΑΥΚΡΑΤΟΥΣΑ» με χρυσά γράμματα, κεφαλαία.

– Ποτέ δε σ' έχω δει με καπέλο, του είπε η Ανθούλα και του χαμογέλασε.

Ο Πέτρος κοκκίνισε. Ντρεπόταν. Όχι την Ανθούλα, μα τη μάνα της.

– Ούτε και με παπούτσια, ξανάπε η Ανθούλα.

– Τα κεράσια είναι σαν αληθινά, της είπε αυτός με χαμηλωμένα τα μάτια.

– Ποια κεράσια; απόρησε εκείνη και γύρισε το κεφάλι της όξω, κατά τους μπαξέδες, να δει.

– Της καπελίνας σου!

Η Ανθούλα γέλασε, έβγαλε το καπέλο της και τα κοίταξε σαν να τα 'βλεπε για πρώτη φορά.

– Ψεύτικα είναι, είπε.

Έμπαιναν τώρα στην πόλη. Το κατάλαβε ο Πέτρος πως φτάνανε από τη μυρουδιά της γαλατόπιτας που του χτύπησε τη μύτη. Είχε ξανάρθει στην Άρτα με τον πατέρα του κι άλλες φορές και τη θυμόταν τούτη τη μοσκοβολιά που 'βγαινε από τα ταψιά τ' απλωμένα μπροστά στους ανοιχτούς φούρνους. Να κι οι γκέκηδες! Τώρα η «Σεβρολέτ» του Ντούλα-Καρανάσου πήγαινε πιο σιγά κι ακουγόταν συνέχεια η καραμούζα της, να κάνουν στην πάντα οι πεζοί μην τους πατήσει.

*Κι αν είσαι κι αν δεν είσαι
του δήμαρχου παιδί
εγώ θα σε φιλήσω
κι ας μπω στη φυλακή.*

Τραγουδούσε τώρα ο Ντούλα-Καρανάσος πάνω στο ρυθμό της καραμούζας. Μα ο Πέτρος δεν άκουγε, ο νους του ήταν στους γκέκηδες. Τους έκανε χάζι απ' την άλλη φορά που τους πρωτόειδε μπροστά στον ταβλά τους, στητούς και περήφανους με τις κεντητές βράκες και τ' άσπρα φεσάκια τους ολοκάθαρα, να πουλάνε το μαύρο και τον άσπρο χαλβά τους που τον έκοβαν με το σκεπαρνάκι τους. Του είχε αγοράσει και τις δυο φορές ο πατέρας του τότε. Κι ύστερα, για να φύγει η πολλή γλύκα, τον κέρασε και μπουζί μέσα από κείνο το χάλκινο λαγίни το τυλιγμένο με άσπρο πανί για να 'ναι δροσερό. Να τονε ο Οσμάν, απ' αυτόν το είχαν αγοράσει τότε.

*Κρύο κρύο μπουζί
γλυκό σαν το καρπούζι.*

Φώναζε ο Οσμάν κάτω απ' τον πλάτανο του Αϊ-Δημήτρη.

- Θέλετε να σας κεράσω; ρώτησε ο κύριος τελώνης.

- Όχι, όχι... βιάστηκε ν' απαντήσει ο Πέτρος απ' τη λαχτάρα του να μην καθυστερήσουν και δεν προλάβουν το έργο.

Φτάσανε κάποτε στην πλατεία Σκουφά. Σταμάτησαν μπροστά στον κινηματογράφο. Ο Πέτρος πετάχτηκε όξω ξαναμμένος και στήθηκε μπροστά στη βιτρίνα κι έβλεπε με μάτια αχόρταγα τις φωτογραφίες που ήταν καρφωμένες πάνω στην ταμπέλα με πινέζες. Η Ανθούλα πλησίασε.

- Να τος! του είπε η Ανθούλα.

- Ο Μπουκ-Τζόνες; ρώτησε ο Πέτρος.

- Ναι. Κι αυτός είναι ο σερίφης.

- Δε βλέπω τ' αστέρι του, είπε ανήσυχος ο Πέτρος.

- Είναι στην αριστερή μεριά. Δεν το δείχνει η φωτογραφία.

Ο Πέτρος κατάπινε με δυσκολία. Άνοιγε τα μάτια του διάπλατα να χωρέσουν όλο ετούτο τον καινούριο κόσμο, μη χάσει τίποτε απ' όλα τούτα τα θάματα που τα 'βλεπε έτσι απότομα μπροστά του κι αναπάντεχα.

- Και τούτος εδώ με το μπαστούνάκι;

- Αυτός είναι ο Σαρλός. Αυτόν θα δούμε σήμερα.

- Είναι εδώ; Ήρθε στην Άρτα;

- Όχι, μωρέ...

- Τότε πώς θα τον δούμε;

- Περίμενε, ντε...

- Στη φωτογραφία θα 'ναι;

- Ναι. Αλλά θα κουνιέται, θα περπατάει, θα τρέχει.

- Με κοροϊδεύεις;

- Δε σε κοροϊδεύω.

- Αφού δεν είναι εδώ, πώς θα περπατάει; Πώς θα τρέχει; Τρέχουν οι φωτογραφίες;

- Ε, αυτό είναι ο κινηματογράφος. Θα δεις...

Ο Πέτρος τα 'χε χαμένα. Το μυαλό του δεν μπορούσε να καταλάβει τι του έλεγε η Ανθούλα. Αυτός είχε δει Καραγκιόζη, ήξερε πως ήταν φιγούρες που τις κουνούσε πίσω από το πανί ο Μιχάλαρος, ο καραγκιοζοπαίκτης, είχε ακούσει και για το θέατρο που εκεί έπαιζαν αληθινοί άνθρωποι, τον είχε πάει ο πατέρας του στις 25 Μαρτίου κι είδαν μια παράσταση στο σχολείο του αδελφού του, του Γιωργή, ο Γιωργής φορούσε φουστανέλα και τσαρούχια κι έλεγε ένα ποίημα:

*Από κρότον οργάνων βουίζει
της Γραβιάς το βουνόν αντηχεί...*

Ναι, αυτό ήταν θέατρο, το 'ξερε, αλλά ετούτος εδώ ο κινηματογράφος - τι σόι πράγμα μπορούσε να 'ταν...

Ύστερα μάντεψε πως ο κύριος τελώνης κι η κυρία τελώνη στάθηκαν μπροστά στο ταμείο, «Τιμή μας, κύριε τελώνη» άκουσε μια φωνή κι ύστερα τη μαμά της Ανθούλας που έλεγε:

- Ελάτε, παιδιά...

Ξύπνησε απ' το βύθισμά του αλλά τώρα μια άλλη δύναμη, πιο ισχυρή, φάνηκε να τον τραβάει απ' την ανοιχτή πόρτα του κινηματογράφου σαν να τον ρουφούσε. Ήταν το άσπρο

Από την ταινία *Τα Δελφινάκια του Αμβρακικού*, του Ντίνου Δημόπουλου, 1993

Από την ταινία *Τα Δελφινάκια του Αμβρακικού*, του Ντίνου Δημόπουλου, 1993

πανί στον απέναντι τοίχο, δέκα φορές πιο μεγάλο από το δικό του πανί, του Καραγκιόζη του, στο πλυσταριό του σπιτιού του. Η καρδιά του χτύπησε.

Δεν κατάλαβε πότε βρέθηκε καθιστός στην καρέκλα του. Κατάλαβε μονάχα έναν πόνο εδώ, στις χούφτες του. Είχε μπλέξει τα δάχτυλα των δυο του χεριών και τα 'σφιγγε δυνατά απ' την αγωνία του. Δεν τον ένοιαζε τίποτ' άλλο, εκτός απ' αυτό το άσπρο πανί.

Ύστερα άκουσε τη φωνή της Ανθούλας:

- Σ' αρέσει;

Απάντησε υπόκωφα:

- Πότε θ' αρχίσει;

- Περίμενε, ντε...

Πέρασε ο πασατεμπάς με την άσπρη καθαρή ποδιά του, τον άσπρο σκούφο του, τ' άσπρο καλαθάκι του και το άσπρο φλιντζανάκι με το χαρτί το πατικωμένο στον πάτο για να παίρνει λιγότερο πασατέμπο. Κάθε φλιντζανάκι κι ένα πεννηταράκι. Ο κύριος τελώνης τους αγόρασε από ένα. Ο Πέτρος άρχισε να μασουλάει αφηρημένος.

- Ε, με τα φλούδια τον τρως; τον σκούντησε η Ανθούλα.

Τώρα ο κινηματογράφος άρχισε να γιομίζει. Άντρες, γυναίκες και παιδιά όρμαγαν βιαστικοί και έτρεχαν ποιος να πρωτοκάτσει στην καρέκλα που διάλεξε και φώναζε και τους δικούς του να κάτσουν δίπλα, ο πασατεμπάς διαλαλούσε τον πασατέμπο του «Εδώ ο ζεστός κι ο φρέσκος», ο κύριος τελώνης φώναξε «Δυο τοιτσιμπίρες, παρακαλώ», γινόταν οχλοβοή κι από το γραμμόφωνο ακουγόταν δυνατά το τραγούδι:

*Ψάρια τηγανίζω
μες στο μαγερειό
άσ' τα να καούνε
κι έβγα να σε δω.*

Κι άξαφνα το τραγούδι κόπηκε και τα φώτα σβήσανε. Ο κόσμος σώπασε.

- Οχ!... τινάχτηκε ο Πέτρος ανήσυχος. Γιατί σβήσανε τα φώτα;

- Θ' αρχίσει το έργο, του ψιθύρισε η Ανθούλα.

- Και πώς θα το βλέπουμε, στα σκοτάδια; έκανε με αγωνία ο Πέτρος.

- Έτσι είναι στον κινηματογράφο, του είπε περήφανα η Ανθούλα.

- Άντε, μωρέ! της είπε πειστωμένος αυτός.

Βρήκε την ώρα να τον κοροϊδέψει και γύρισε το κεφάλι του πίσω να δει αν θα διορθώσουν τη ζημιά στο ηλεκτρικό, μα τότε άκουσε ένα «κρρρρρρρ» κι αμέσως, από μια τρυπούλα απ' την απέναντι ταρατσα, πετάχτηκε μια λουριδίτσα από φως. Γύρισε ανήσυχος να δει πού πάει αυτό το φως και τότε θαμπώθηκε. Απέναντί του είδε ένα αυτοκίνητο, σαν κι αυτό του Ντούλα-Καρανάσου, πιο όμορφο και πιο καινούριο, όμως, και μια γυναίκα να βγαίνει και να 'χει παρατήσει μέσα στ' αυτοκίνητο ένα μωράκι μοναχούλι του.

«Οχ!» είπε ο Πέτρος μέσα του κι η καρδιά του χτύπησε.

Κι ώσπου ν' ανασάνει, έρχονται κάτι κλέφτες και κλέβουνε τ' αυτοκίνητο. Κι όταν βλέπουνε μέσα το μωρό, σταματάνε και το πετάνε όξω, δίπλα στα σκουπίδια. Και φεύγουν.

- Οχ! Ξανάπε ο Πέτρος έτοιμος να βάλει φωνή.

Τον άκουσε η Ανθούλα και τον σκούντησε.

- Σοστ... του είπε σιγανά.

- Το μωράκι... είπε αυτός και τα χείλια του τρέμανε.

Μα τότε φάνηκε ένας φτωχούλης αστείος.

- Ο Σαρλός είναι, του ψιθύρισε η Ανθούλα.

Κι όλοι στον κινηματογράφο βάλαν τα γέλια μόλις τον είδαν. Μόνο ο Πέτρος δε γελούσε. Σκεφτόταν το μωράκι. Τότε ο Σαρλός πήγε κατά τα σκουπίδια. Ο Πέτρος τον έβλεπε να περπατάει έτσι παρτσακλά, με το καπελάκι του το στρογγυλό, το στενό του το σακάκι, το αστείο του το μουστάκι, τα φαρδιά του τα παντελόνια, τα χοντρά του τρύπια παπούτσια και το μπαστουνάκι του κι ένιωσε την καρδιά του να ξαλαφρώνει λίγο. Κι όταν είδε τον Σαρλό να σκύβει πάνω στο μωράκι, να το παίρνει στην αγκαλιά του και να του γελάει με κείνα τα όμορφα μάτια του και να του κάνει χίλια δυο χαρούμενα καμώματα, ο Πέτρος δε βαστήχτηκε, γέλασε κι αυτός. Ήταν τόσο γλυκούλης και τόσο καλός ετούτος ο παράξενος αλπτάκος.

Και ξαναγέλασε ο Πέτρος εκεί που ο Σαρλός έφτιαξε μια κούνια από παλιά σακιά να κουνάει το μωράκι και ξεκαρδίστηκε στα γέλια όταν το τάζε με μια τσαγιέρα που της είχε κολλήσει στην άκρη ένα μπιμπερό και σκούνταγε, χωρίς να το καταλαβαίνει, την Ανθούλα δίπλα του από χαρά όταν είδε τον Σαρλό να τρυπάει μια παλιά καρέκλα και να βάζει από κάτω ένα γκιογκιό να κάνει τα κακάκια του το μωρό και τότε, απότομα, σταμάτησε να βλέπει, κάθηκαν όλα, κι ο Σαρλός και το παιδάκι, και γίνηκε σκοτάδι. Κι ύστερα ανάψανε τα φώτα και φώναξε ο πασατεμπάς «Εδώ ο ζεστός κι ο φρέσκος!» κι απάντησε ο καφετζής «Κρύες παγωμένες!» και κοιτάχτηκαν άγρια οι δυο τους και ρώτησε η Ανθούλα τον Πέτρο:

- Σου αρέσει;

Κι ο Πέτρος μήτε μίλησε μήτε γύρισε μήτε σάλεψε, περίμενε μονάχα να ξανασβήσουν τα φώτα, τώρα το 'μαθε πως στον κινηματογράφο βλέπεις μονάχα άμα είναι σκοτάδι, και τον ρώτησε η κυρία τελώνη:

- Σου αρέσει;

Κι αυτός μήτε μίλησε μήτε γύρισε μήτε σάλεψε κι είπε ο κύριος τελώνης «Τι τον ρωτάτε, δεν το βλέπετε το παιδί που είναι μαγεμένο», ναι, μαγεμένος ήταν ο Πέτρος και ξανασβήσανε τα φώτα κι όλο ανάσαινε και πιο δύσκολα ο Πέτρος και δεν μπορούσε να πάρει τα μάτια από κει πάνω που τώρα εκείνο το μωράκι είχε μεγαλώσει κι άρχισε να κάνει σκανταλιές κι ο Σαρλός το 'χε σαν να 'τανε δικό του και τ' αγαπούσε και το πρόσεχε και το φρόντιζε και του 'κανε του κόσμου τα παιχνίδια και περνούσανε τόσο όμορφα και τόσο αστεία οι δυο τους, μια χαρά ήταν όλα - κι ήταν ευτυχισμένος ο Πέτρος ώσπου, άξαφνα, ήρθαν κάτι κακοί άνθρωποι να του το πάρουν, μα ο Σαρλός με διάφορα κόλπα το γλιτώνει το παιδάκι και στο τέλος βρίσκουν τη μητέρα του που δεν ήθελε να το παρατήσει, αυτό δεν το κατάλαβε καλά ο Πέτρος, μα δεν έχει σημασία, η μητέρα χάρηκε που ξαναβρήκε το παιδί της και λίγο πριν τελειώσει η ταινία, μόλις που πρόλαβε ο Πέτρος να τιναχτεί από την καρέκλα του και να τρέξει να τον προλάβει τον Σαρλό που έφευγε και να του πει βιαστικά, μα χαμηλόφωνα, μην τον ακούσουν οι άλλοι:

- Τ' θάνατο νερό...

Και επειδή είδε πως ο Σαρλός δεν του απάντησε, φαίνεται δεν κατάλαβε καλά, ο Πέτρος αναγκάστηκε να του εξηγήσει:

- Τ' θάνατο νερό, λέω, εσύ, που αγαπάς τα παιδιά, δε θα μπορούσες να μας έφερνες την άλλη φορά που θα 'ρθεις στην Άρτα κάνα σκουτελάκι μ' θάνατο νερό... Ξέρεις, για το φθισικό παιδί...

Πώς τα άγρια βούρλα γινήκαν γράμματα

Η μεγάλη μαούνα είχε βγει πολύ όξω από το μόλο. Τα δυο παιδιά έστεκαν εκεί όρθια, κάτω από τις δυο ψηλές αρμυρήθρες, και την κοίταζαν. Μέσα ήταν ο πατέρας του Πέτρου με τη στολή του, να γίνουν όλα όπως πρέπει και σύμφωνα με το νόμο. Μην πουν οι μαουνιέρηδες, τα ρίζαμε, κύριε τελωνοφύλακα, πάνε αυτά στον πάτο, και τα κρατήσουν για τα σπίτια τους. Έτσι ο πατέρας του Πέτρου, αφού ήταν μπροστά που φορτώνανε σήμερα το πρωί τ' αζήτητα στη μαούνα, μπήκε ύστερα κι αυτός μέσα κι ανοιχτήκανε στο πέλαγο για να 'ναι μπροστά κι ο ίδιος να παρακολουθήσει ότι στ' αλήθεια τα φουντάρανε για να υπογράψει ύστερα το πρωτόκολλο.

- Αν πάθει τίποτα ο Πάνος, εσύ θα φταις, είπε ο Πέτρος στην Ανθούλα, καθώς κοίταζε με τα κιάλια τα πρώτα τσουβάλια να ρίχνονται στη θάλασσα.

Ήταν πολύ στενοχωρημένος. Χτες τη νύχτα πίστευε πως αυτό που έκανε με την Ανθούλα στην αποθήκη του τελωνείου ήταν καθαρή κλεψιά. Γι' αυτό κι έτρεμε. Όχι τόσο από φόβο -φοβότανε, βέβαια, λίγο- αλλά πιο πολύ γιατί κάτι μέσα του του 'λεγε πως δεν είναι σωστό να παίρνεις τη νύχτα το κλειδί της αποθήκης από το γιλέκο του πατέρα σου, ν' ανοίγεις ύστερα κρυφά το τελωνείο και να βουτάς τα ξένα πράγματα, ας είναι κι αζήτητα. Τώρα, όμως, που έβλεπε με τα κιάλια του τους μαουνιέρηδες να ρίχνουν τα τσουβάλια με τα γάλατα και τα ρύζια και τις ζάχαρες και τα όσπρια στη θάλασσα κι ο καημένος ο Πάνος εκεί, στην καλυβούλα του, να μην έχει να φάει τίποτ' άλλο από μπόμποτα κι ελιές, ο θυμός τού ανέβαινε στο κεφάλι κι έλεγε μέσα του πως καλά έκανε και πήρε χτες τις τρεις σακούλες από την αποθήκη κι ήταν, μάλιστα, και κουτός που είχε ακούσει την Ανθούλα και δεν ξαναμπήκε μονάχος του να γιομίσει άλλες τόσες. Αυτή η φοβιτσιάρα έφταιγε, η Ανθούλα, κι αυτός γιατί να την ακούσει;

- Δώσ' μου να δω κι εγώ, είπε η Ανθούλα.

- Τι να σου δώσω;

- Τα κιάλια.

Τα κιάλια ήταν του καπετάν Μελέτη, του φανοφύλακα, του τα 'χε αφήσει σήμερα το πρωί να τα πάει στο φάρο.

Ο Πέτρος τα κατέβασε από τα μάτια του και τ' άπλωσε στην Ανθούλα, χωρίς να γυρίσει να τη δει. Της είχε φούρκα ακόμα. Είπε:

- Κοίτα να δεις ποιος είναι ο κλέφτης, αυτοί ή εμείς;

Η Ανθούλα έβαλε τα κιάλια στα μάτια.

- Δε βλέπω καλά, είπε. Είναι θαμπά.

Ο Πέτρος κούνησε μπρος πίσω τη ροδελίτσα που είχαν και ρώτησε:

- Τώρα;

- Ποπό! έκανε η Ανθούλα.

Τα τσουβάλια που πέφτανε στη θάλασσα ήρθανε τόσο κοντά στα μάτια της, που νόμισε πως, αν άπλωνε τα χέρια της, θα τα σταματούσε.

- Βλέπεις; της είπε ακόμα θυμωμένος ο Πέτρος. Οι τσιπούρες κι οι σπάροι θα τα φάνε. Πιο καλά έχουνε τις τσιπούρες και τους σπάρους από τον Πάνο.

- Μην κάνεις έτσι, θα ξαναρίζουνε αζήτητα στη θάλασσα και τότε...

- Ίσαμε τότε... είπε λυπημένος ο Πέτρος και σταμάτησε.
- Πάρε τα κιάλια, του είπε η Ανθούλα.
- Κράτα τα. Εγώ δε θέλω να βλέπω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

Έρχεται ο θεός

Με το βαπόρι έφτασε στο Κοχύλι την ίδια μέρα από την Πρέβεζα ο μπάρμπα του Πέτρου, ο Παντελής, ο αδελφός του πατέρα του. Η μάνα του του 'χε πει του Πέτρου πως θα 'ρχόταν κι είχε έτοιμο, μάλιστα, και το δωμάτιο των παιδιών να τον δεχτεί. Για να συμφωνάει ο άντρας της να 'ρθει, θα πει πως ήταν ολότελα καλά τώρα απ' την αρρώστια του, δεν υπήρχε φόβος. Παιδιά μικρά είχανε, δε θα τ' αποφάσιζε έτσι στα κουτουρού. Μεγάλος άνθρωπος ήταν, τι στην ευχή!

Ο πατέρας ήταν όρθιος στην προκυμαία με τη στολή του και το πληκίο και τον περίμενε. Ο μπάρμπα του πήδηξε από τη βάρκα και στάθηκε στο μόλο να καμαρώσει τον αδελφό του, τον τελωνοφύλακα. Ήταν ψηλός ο μπάρμπα του, γεροδεμένος, κόκκινος και γελαστός. Πρώτη φορά τον έβλεπε ο Πέτρος κι είχε ανοίξει ένα στόμα δυο πύχες να τον χαζεύει, έτσι σπουδαίος που φάνταζε μέσα στο άσπρο κατακάθαρο κοστούμι του, στον όμορφο παναμά του και τα ασπροκόκκινα μυτερά του παπούτσια στολισμένα με σχέδια από μικρές και μεγάλες τρυπούλες.

Ο μπάρμπα του άπλωσε κάτι χερουκίες, σαν του Δερμάνη μεγάλες, και φώναξε:

- Χρίστο!
- Παντελή! είπε ο πατέρας του.

Και τα δυο αδέλφια αγκαλιάστηκαν.

Γύρισε ο Πέτρος κι είπε της Ανθούλας εκεί που ήταν, κάτω από τις αρμυρήθρες, και χάζευαν την κίνηση:

- Να ο μπάρμπα μου, ο Παντελής, από την Ελβετία. Ήταν φθισικός.
- Φθισικός;
- Ναι. Στο σανατόριο.
- Έτσι κόκκινος; απόρησε η Ανθούλα.
- Ναι, και θα μείνει σπίτι μας. Στο κρεβάτι μου θα κοιμάται.
- Και δε φοβάσαι;
- Τι;
- Μη σας κολλήσει.
- Είναι καλά τώρα. Έτσι λέει ο πατέρας.

Έμειναν εκεί κι οι δυο να τον κοιτάνε με θαυμασμό. Ύστερα γύρισε η Ανθούλα κι είπε του Πέτρου:

- Θα ξέρει αυτός να μας πει...
- Τι να μας πει;
- Πώς γίνονται καλά.

Ο πατέρας γύρισε και έψαχνε με τα μάτια του. Είδε τον Πέτρο κάτω απ' τις αρμυρήθρες και του σφύριξε. Κι ύστερα γύρισε και κάτι είπε στον αδελφό του. Γύρισε κι αυτός και κοίταξε κατά τον Πέτρο. Ο Πέτρος είπε στην Ανθούλα:

- Θα ξαναγυρίσω.

Κι έτρεξε κατά το μόλο.

Η Ανθούλα είδε τον μπάρμπα, τον Παντελή, ν' αρπάζει τον Πέτρο με τις χερούκλες του, να τον σηκώνει σαν πούπουλο και να τον τινάζει δυο μέτρα ψηλά, και να τον ξαναπιάνει στον αέρα και να τον ξαναπετάει. Και να φωνάζει:

- Βρε τον παλικαρά μου! Βρε το λεβέντη μου!

Κι ο πατέρας του δίπλα να γελάει με καμάρι.

Ύστερα ο μπάρμπα-Παντελής τον γύρισε τον Πέτρο μπροστά, έδωσε μια, τον κάθισε με δύναμη στο σβέρκο του καβάλα και κίνησε για το σπίτι. Ο πατέρας τον ρώτησε:

- Κι οι βαλίτσες σου;

- Έρχονται με τη μαούνα. Είπα πως είμαι αδελφός σου και θα τις φέρουν σπίτι.

Περπάταγαν στο μόλο και γύριζε ο κόσμος και κοίταζε με θαυμασμό τούτο τον άντρακλα τον καλοντυμένο με το παιδί του τελωνοφύλακα στο σβέρκο.

Μόλις πέρασαν δίπλα από την Ανθούλα, γύρισε το κεφάλι του ο Πέτρος και της σφύριξε:

- Δε θα ξαναγυρίσω.

Κι η Ανθούλα κατάλαβε πως δε θα γλίτωνε εύκολα ο καμμένος ο Πέτρος από τις χερούκλες του μπάρμπα του, του Παντελή. Γι' αυτό είπε:

- Πάμε, Μπουκ-Τζόνες.

Κι έφυγαν.

Κι έφτασαν μπροστά στην καλυβούλα, μα η πόρτα ήταν κλειστή κι η λάμπα όξω σβησμένη, κανένας δεν τους περίμενε, κι έμειναν για λίγο κι οι τρεις τους με κομμένη ανάσα κι η καρδιά τους άρχισε να χτυπάει άτσαλα, μα πρώτη η Ανθούλα έκανε ένα βήμα, έσπρωξε λίγο την πόρτα και φώναξε σιγανά:

- Πάνο...

Ξεθάρρεψαν κι οι άλλοι δυο κι ήρθαν κοντά και ξαναφώναξαν κι αυτοί, μα κανένας δεν τους αποκρίθηκε από μέσα και κοιτάχτηκαν ταραγμένα τα τρία παιδιά κι αποφάσισαν να μπουν.

Το λυχναράκι μισότρεμε ακόμα και σε τούτο το λιγοστό το φως τον είδαν το φίλο τους κουκουλωμένο ίσαμ' απάνω κι άκουσαν τη βαριά του την ανάσα γρήγορη και το βογκητό του βαθύ.

- Οχ!

Η Ανθούλα ήρθε πιο κοντά ακόμα, δισταχτική, έπιασε την μπατανία και ξεσκέπασε λίγο το πρόσωπό του με προσοχή.

- Δεν είσαι καλά; ρώτησε με σβησμένη φωνή.

- Ψένομαι, είπε εκείνος με μάτια κλειστά.

Η Ανθούλα άπλωσε το χέρι της ν' αγγίξει το μέτωπό του, μα ο Πέτρος την έπιασε από τη μέση μαλακά και την τράβηξε πίσω. Είπε στον Πάνο:

- Θέλεις τίποτα να σου δώσουμε;

- Λίγο νερό; ρώτησε τώρα κι ο Γιωργής.

- Όχι, φευγάτε... Οχ! Βγείτε όξω... Δεν κάνει εδώ... δεν κάνει...

Τα παιδιά από ένστικτο τραβήχτηκαν πίσω.

- Να πάω να του φέρω μια ασπιρίνη; ρώτησε ο Πέτρος ψιθυριστά τους άλλους δυο.

- Να σου δώσουμε μια ασπιρίνη; είπε ο Γιωργής δυνατώτερα.

- Όχι...

Τα τρία παιδιά σώπασαν. Τα 'χαν χαμένα. Στέκονταν και δεν ήξεραν τι να κάνουν, τι να πουν. Ο Πάνος βόγκηξε κι είπε:

- Φευγάτε. Αφήστε με.

Κι άρχισαν να χτυπάνε τα δόντια του από τον πολύ πυρετό. Σκεπάστηκε για να μην τον ακούσουν.

Τότε ο Γιωργής τράβηξε την Ανθούλα και τον Πέτρο και γλίστρησαν όξω. Έγειρε ο Γιωργής την πόρτα και τους ψιθύρισε:

- Να πάμε να φέρουμε τον Τσόλκα;

- Τέτοια ώρα; είπε ο Πέτρος.

- Πώς να πάμε; ρώτησε κι η Ανθούλα.

- Με τα πόδια, είπε ο Γιωργής.

- Θα κάνουμε ώρες.

- Και να τον αφήσουμε μονάχο;

- Τι να κάνουμε;

- Να το πούμε στη μάνα; πρότεινε ο Πέτρος.

- Θα βρούμε τον μπελά μας, απάντησε ο Γιωργής.

- Φοβάμαι, είπε η Ανθούλα. Πάμε να φύγουμε.

- Εγώ θα κάτσω! είπε ο Πέτρος.

- Η μάνα θα σε γυρέψει και θα τα χαλάσουμε όλα, είπε ο Γιωργής.

Κι έμειναν εκεί. Κάμποσο. Απ' τη μισάνοιχτη πόρτα είδαν που σπαρτάρησε για μια στιγμή το καντηλάκι κι ύστερα οβήστηκε. Τρόμαξαν. Έσπρωξε σιγά σιγά την πόρτα ο Πέτρος και μπήκε. Η Ανθούλα γαντζώθηκε από το μπράτσο του Γιωργή και τον κράτησε. Σε λίγο γύρισε ο Πέτρος από μέσα. Είπε:

- Βογκάει ακόμα.

Κι έγειρε πάλι την πόρτα.

- Εγώ λέω να φεύγουμε, είπε ο Γιωργής, και το πρωί να πάμε στην Άρτα να φέρουμε το γιατρό.

Τα τρία παιδιά δεν είχαν στασιό. Κάθονταν και σηκώνονταν κάθε τόσο κι ούτε κοιταζόντουσαν ούτε μιλούσαν. Κι αν κάπου τα βλέμματά τους συναντιόντουσαν, ήταν εκεί, στη μισάνοιχτη πόρτα της καλυβούλας, να καρτερούν πότε θα βγει ο γιατρός. Και να 'ναι το πρόσωπό του χαρούμενο, αυτό παρακαλούσανε μέσα τους.

Πέρασε πολλή ώρα. Ο ήλιος χτύπαγε δυνατός πάνω στο ίδιο σκληρό χώμα κι η ζέστα του γινόταν άχνα που τρέμιζε πάνω από τ' αρμυρίκια και φαίνονταν πέρα ο φάρος διάφανος, σαν γυαλένιος, και μακριά ο ουρανός βουτούσε στη θάλασσα να δροσιστεί, μα πού δροσιά, το ξέχασε σήμερα το Κοχύλι ο μαϊστρός, κι ο ιδρώτας φύτρωνε στάλες στάλες στα μάγουλα και στα λαιμά των παιδιών, κι αυτά εκεί, τα μάτια τους συλωμένα στη μισάνοιχτη πόρτα.

- Άντε να δεις τι κάνει, γιατί αργεί; σφύριξε πνιχτά ο Πέτρος στην Ανθούλα, δεν άντεχε άλλο να καρτερεί.

Κι έκανε το πρώτο βήμα της η Ανθούλα, μα τότε η πόρτα άνοιξε και φάνηκε ο γιατρός.

Τα παιδιά στάθηκαν εκεί που βρέθηκαν. Ούτε άχνα δεν ακούστηκε από κανενού την ανάσα. Τα μάτια τους μονάχα, μεγάλα, ήταν όλα τους ένα ρώτημα.

Από την ταινία *Τα Δελφινάκια του Αμβρακικού*, του Ντίνου Δημόπουλου, 1993

Ο γιατρός ήρθε κοντά τους και τους είπε:

- Ο πυρετός δεν είναι από την αρρώστια του. Είναι από αμυγδαλές.

Σώπασε ύστερα σαν να περίμενε κάτι να τον ρωτήσουν. Το τόλμησε ο Πέτρος.

- Κι η αρρώστια του;

Ο γιατρός δεν απάντησε. Τα κοίταξε στα μάτια με κείνα τα τρυφερά, ωραία του μάτια, χείδεψε λίγο τα μαλλιά της Ανθούλας, που ήταν πιο κοντά του, και χαμογέλασε. Δεν ήθελε μίτε να τα πικράνει, χωρίς λόγο, μίτε, όμως, και να τους δώσει παραπανίσιες ελπίδες. Είπε μόνο σαν να μονολογούσε:

- Θα κάνω ό,τι μπορώ... Ό,τι μπορώ...

Την άλλη μέρα γιόμισε ο ουρανός σύννεφα. Κι ο Αμβρακικός, από γαλάζιος που ήταν όλο το καλοκαίρι, γίνθηκε απότομα μολυβής.

- Χινόπωρο, είπε η μάνα, κι ακόμα δεν τους ετοίμασα τίποτα.

Σκεφτότανε τους γιους της, για το σχολείο, φέτος είχε και τον μικρό, βλέπεις, κι έπρεπε να βάλει μπρος για την αλισίβα, να τους πλύνει τα σκουτιά κι ύστερα να τους μπαλώσει τις κάλτσες, να τους σιδερώσει τα καθαρά σεντόνια, η πεθερά της ήταν γριά κι αυτό που έκανε, να 'χει την έγνοια τους όλο το χειμώνα, πολύ ήταν.

Ένα σμάρι πουλιά σπκώθηκε εκεί, πίσω απ' τ' αρμυρίκια, και πέταξε πέρα κατά τη Σαλαώρα. Σήκωσε η μάνα το κεφάλι της κι είπε:

- Φεύγουν.

Κι άνοιξε τη βρύση να μάσει νερό για την μπουγάδα της.

- Δε θα 'ρθω σήμερα στο φάρο, είπε η Ανθούλα στον Πέτρο όταν εκείνος πήγε και την περίμενε όξω απ' το τελωνείο να φύγουν μαζί.

- Γιατί;

- Ετοιμαζόμαστε.

Ο Πέτρος στεκόταν εκεί, δεν ήξερε τι να πει.

- Βάζουμε τα πράγματα σε κασόνια και βοηθάω κι εγώ, συνέχισε η Ανθούλα.

- Α! είπε ο Πέτρος.

Δυο χοντρές ψιχάλες έπεσαν πάνω στο κούτελό του. Ο Πέτρος σήκωσε το κεφάλι του και κοίταξε τα σύννεφα.

- Θα πάω μόνος μου, είπε ύστερα.

Μα δεν κουνήθηκε.

Σήκωσε κι η Ανθούλα τα μάτια της κατά τα σύννεφα. Ύστερα τα κατέβασε, κοίταξε μια στιγμή τον Πέτρο κι είπε απότομα:

- Γεια σου.

Ο Πέτρος δεν της απάντησε. Στεκόταν εκεί και την έβλεπε ώσπου μπήκε στο σπίτι της.

Όταν ξύπνησε, ο ήλιος ήταν ψηλά. Η γη μύριζε χώμα καμένο κι οι σταγόνες της βροχής λάμπανε πάνω στ' αρμυρίκια σαν μικρά διαμαντάκια.

Ο Πέτρος άνοιξε το παραθύρι και κοίταξε κατά το φάρο. Όλη η μεγάλη άπλα φαινόταν τώρα σαν απέραντη θάλασσα κι ο φάρος εκεί πέρα, στην άκρη, έμοιαζε με καράβι. Δρόμο δεν έβλεπες πουθενά, είχε γίνει ένα με το νερό, και μόνο οι κορφές απ' τ' αρμυρίκια πετάγονταν εδώ κι εκεί σαν μικρά νησάκια στη μέση του ήσυχου πελάγου.

«Πρέπει να φύγω», συλλογίστηκε ο Πέτρος, «να προλάβω».

Ντύθηκε γρήγορα γρήγορα κι έτσι όπως ήταν βγήκε κρυφά, μην τον ακούσει η μάνα του απ' την κουζίνα, και βρέθηκε στο δρόμο για το φάρο. Ποιο δρόμο; Στο γιαλό, δε λες! Άρχισε να τρέχει στο γνώριμο μονοπάτι και τα πόδια του πλατσούριζαν στο νερό. Έτρεχε, έτρεχε, τον ίδιο δρόμο που κάποτε είχαν πάρει με την Ανθούλα γυρίζοντας από το «καράβι» τους στο Κοχύλι.

Έφτασε μουσικίδι στο φάρο, ανέβηκε τη σκαλίτσα και βρέθηκε στο κατάστρωμα. Πήρε βαθιά ανάσα και φώναξε:

- Βίρα τις άγκυρες! Φάιρ-οπ τα καζάνια... Πρόσω οι μηχανές... Πηδάλιο δυο μοίρες δεξιά. Πλώρη για την Ιθάκη...

Κι όταν το καράβι του πήρε την κανονική του ταχύτητα κι έσκιζε περήφανο τα κύματα του Αμβρακικού, μπήκε μέσα στην καμπίνα του καπετάνιου, πήρε τα κιάλια του, ξαναβγήκε στη γέφυρα κι άρχισε να ψάχνει το μεγάλο πέλαγο μπροστά του για να μην πέσει πάνω στη Σκύλλα και τη Χάρυβδη, να περάσει ανοιχτά από το νησί του Κύκλωπα, μην του ρίξει κάνα αγκωνάρι και τον βουλιάξει, και πρόσταξε τον υποπλοίαρχο να τον δέσουν στο κατάρτι όταν θα περάσουν δίπλα στις Σειρήνες, μην ακούσει το τραγούδι τους, και κει απάνω ακούστηκε το «μάκου-μάκου» της «Σεβρολέτ» και πετάχτηκε ο πατέρας του από μέσα και του φώναξε:

- Εδώ είσαι, βρε αγόρι μου, και σε ψάχνω μια ώρα τώρα; Πότε θα φύγουμε για την Άρτα; Χειμώνιασε πια, πάει το καλοκαίρι. Αρχίζεις σχολείο αύριο! Ή το ξέχασες;

Κατέβηκε ο Πέτρος με βαριά καρδιά από το φάρο και βγήκε. Ο πατέρας του τον περίμενε. Τον έπιασε από το χέρι και του χάιδεψε τρυφερά τα μαλλιά.

- Του χρόνου πια τα ταξίδια με τα βαπόρια, του είπε και γέλασε.

Του άνοιξε την πόρτα και τον βοήθησε. Ο Πέτρος κάθισε στο πίσω κάθισμα. Ο πατέρας του μπήκε δίπλα στον Ντούλα-Καρανάσο και το αυτοκίνητο ξεκίνησε. Ο Πέτρος γύρισε πίσω του κι έβλεπε τώρα όχι κατά το Κοχύλι, που πήγαιναν, μα κατά το φάρο. Κατά το καράβι του που τ' άφηνε έρμο μέσα στο πέλαγο, ακυβέρνητο, χωρίς τον καπετάνιο του.

Κι ερχόντανε τα νερά από τις πίσω ρόδες της «Σεβρολέτ» και θάμπωναν το πίσω τζάμι και το καράβι του μπήκε μέσα στην ομίχλη κι έκανε να σκουπίσει ο Πέτρος το τζάμι να μην το χάσει από τα μάτια του, μα η θολούρα ήταν απ' όξω. Και μάκραινε το καράβι κι έφευγε κι έφευγε, ώσπου γίνηκε ένα τοσοδά μικρούλι σημαδάκι μέσα στην καταχνιά κι ύστερα χάθηκε κι αυτό.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Δημήτρης Σπύρου, <i>Ο Ψύλλος</i>, Αθήνα: Πατάκης, 1993	9
Ντίνος Δημόπουλος, <i>Τα δελφινάκια του Αμβρακικού</i>, Αθήνα: Καστανιώτης, 2002	15

